

Til: Landsmøtet

Fra: Resolusjonskomiteen

1 Bekymringsverdig utvikling i Polen

2 Etter EUs østutvidelse, der 10 nye medlemsland ble tatt inn, har Polen har vært én av de største
3 suksesshistoriene med blant annet størst økonomisk vekst og størst nedgang i korrupsjon.
4 *Freedom House*ⁱ har dokumentert forbedringer på de fleste samfunnsområder og konkluderer
5 med at Polen har blitt mer demokratisk og friere siden de ble medlem av EUⁱⁱ. Den positive
6 utviklingen har derimot blitt reversert i løpet av det siste året.

7 2015 brakte en enorm politisk endring i Polen da det nasjonalkonservative og euroskeptiske
8 partiet *Lov og rettferdighet* vant presidentvalget og sikret flertall i parlamentet. Partiet dannet
9 med det Polens første ettpartiregjering siden murens fall. Den nye regjeringen la umiddelbart en
10 ambisiøs plan for institusjonelle og konstitusjonelle reformer for blant annet rettsvesenet og
11 media. De nye lovene ble innført på en rask, utradisjonell måte gjennom det demokratiske
12 systemet, uten hverken offentlige høringer eller prøveprosjekter.

13 Hva gjelder rettsvesenet startet det som kalles for den konstitusjonelle krisen da den nyvalgte
14 regjeringen nektet å akseptere fem dommerutnevnelser fra det forrige parlamentet. Regjeringen
15 har oppnevnt fem nye dommere, men Høyesterett selv nekter å akseptere dem.
16 Europakommisjonen mener Polen har brutt unionens demokratiske regelverk ved å instruere
17 landets høyesterett og redusert domstolens mulighet til å etterprøve de nye lovene i domstolene.
18 Denne utviklingen truer domstolenes uavhengighet i Polen. Samtidig bryter det med et av de
19 viktigste kriteriene i EU, nemlig at medlemslandene skal ha stabile institusjoner som beskytter
20 rettsikkerheten, respekt for lover og demokratiske prosesser.

21 Hva gjelder reformer innen media, har regjeringen vedtatt en ny lov som gir regjeringen makt til
22 å utpeke ledelsen i landets statseide rikskringkaster. Disse plattformene når daglig ut til 90 % av
23 befolkningen. Det som tidligere var statseide kommersielle selskaper er omgjort til "nasjonale
24 kulturinstitusjoner" underordnede til et nytt Nasjonalt Medieråd. Både journalister og hele
25 ledelser i flere offentlig eide medieselskaper har mistet jobben siden loven trådte i kraft.

26 I Polen har det ikke vært uvanlig å sette inn regjeringssympatisører i viktige mediaposisjoner, men
27 denne gangen har det skjedd i større grad og raskere enn tidligereⁱⁱⁱ. Media kalles ofte den fjerde
28 statsmakt fordi den skal fungere som en uavhengig garantist for ytringsfrihet og
29 meningsmangfold, i tillegg til å være en sentral aktør for å avdekke maktmisbruk og korrupsjon.
30 Derfor er enhver svekkelse av medias uavhengighet en trussel mot demokratiet.

31 Det som både er bemerkverdig og utfordrende med de to eksemplene er at demokratiet svekkes
32 legitimt gjennom demokratiske prosesser. Historien har gitt flere eksempler på hvordan
33 autoritære regimer har kommet til makten gjennom demokratiske prosesser, noe som gir god
34 grunn til å være svært oppmerksom når liknende tendenser oppstår. Situasjonen i Polen har
35 mange likhetstrekk med Ungarn, og utfordringene EU står overfor i disse tilfellene er de samme.
36 På den ene siden kan ikke EU instruere eller reversere lover som er innført av demokratisk valgte
37 regjeringer som opptre innenfor grunnloven. På den andre siden vil man heller ikke skape en
38 farlig presedens hvor land får spillerom til å redusere demokratiske standarder uten å møte
39 motstand.

40 For å unngå en slik presedens er det viktig at EU sikrer systemene for å opprettholde og forbedre
41 den demokratiske standarden i alle medlemsland. Europeisk Ungdom mener at EU burde gjøre
42 *the European Charter on Freedom of the Press* bindende, slik at pressefrihet blir en sterkere og
43 klart beskyttet del av EUs regelverk. Samtidig med dette må EU følge opp medlemsland som
44 utfordrer grunnleggende friheter og stå klare for å sanksjonere i tråd med artikkel 7 i EU-
45 traktaten. Denne mekanismen, som ble innført ved Lisboa-traktaten, har aldri blitt benyttet før og
46 innebærer sanksjoner for medlemsland som bryter med EU-lov, blant annet ved at de kan miste
47 stemmeretten i Ministerrådet.

48 Europeisk Ungdom mener at:

- 49 • Utviklingen i Polen er svært bekymringsverdig og må reverseres.
- 50 • Den polske regjeringen bryter med grunnleggende EU-lov når domstolenes uavhengighet
51 innskrenkes.
- 52 • Loven som gir regjeringen effektiv makt over ledelsen i media må skrapes.
- 53 • Om ikke tegn til forbedring skjer umiddelbart bør artikkel 7 i EU-traktaten iverksettes.

Forslag til videre lesning

Denne siden er ment som en hjelp til forberedelsene, og vil ikke være en del av materialet som deles ut på landsmøtet.

For nybegynnere

BBC: [Polish media laws: Government takes control of state media.](#)

Politico: [Commission turns up heat on Poland over constitutional crisis.](#)

For viderekomne

Freedom House: [Oversikt over utvikling og status på demokratiet i Polen.](#)

Europaparlamentet: Den 13. september skal Europaparlamentet diskutere Polen og mest sannsynlig vedta en ny resolusjon den påfølgende dagen. [Du kan følge utviklingen her.](#)

ⁱ Freedom House er en stiftelse som hvert år vurderer graden av demokratisk frihet i alle verdens land. Denne demokratiske rangeringen er anerkjent som en god indikator i akademiske kretser, men det bør nevnes at den også kritiseres av de landene som kommer dårligst ut av rangeringen, hvor disse påstår at det er et amerikansk komplott mot autoritære regimer i verden.

ⁱⁱ Kilde: Freedom House, 2016 <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/poland>

ⁱⁱⁱ Kilde: BBC, 2016 <http://www.bbc.com/news/world-europe-35257105>